

ใบรับรองแพทย์: เอกสารที่อาจทำให้เกิดข้อพิพาทระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย

วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์ วท.ม., น.บ.ท., ว.ว.นิติเวชศาสตร์*

พยานหลักฐานในทางกฎหมายมีอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท¹ คือ พยานบุคคล, พยานเอกสารและพยานวัตถุ และแพทย์จำเป็นต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทั้งสามชนิด ซึ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้².

เดิมทีเราเชื่อว่าพยานหลักฐานที่ดีที่สุดคือพยานบุคคล เพราะเป็นบุคคลที่สามารถอธิบาย ได้ตอบ ตอบคำถาม ฯลฯ ในสิ่งที่ตนได้ยินได้เห็นมา ว่าเกิดอะไรขึ้น มีความเป็นมาอย่างไร แต่ในขณะนี้พยานหลักฐานที่ดีที่สุด ในขณะนี้มิใช่ประจักษ์พยานเสียแล้ว แม้ว่าประจักษ์พยานจะสามารถสื่อความหมายให้บุคคลอื่น ๆ ทราบได้ก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากพยานบุคคลก็คือปฎุชนเรา ๆ ท่าน ๆ นี้เอง ย่อมอาจที่จะมีการเสกสรรปั้นแต่ง มีการปรุงแต่งสิ่งที่จะให้การได้ โดยเฉพาะในสภาวะสังคมไทยในขณะนี้ที่มีการผิดเคืองทางด้านเศรษฐกิจ ทุกชีวิตต้องดิ้นรนเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง หาเช่ากินค่าอยู่ด้วย เงินแสนที่จะหายาก. ถ้าการที่ต้องปรุงแต่งในสิ่งที่ตนเห็นมาหรือแม่ไม่เห็น แต่กลับบอกว่าเห็นแล้วสามารถนำมาซึ่งทรัพย์สินที่จะช่วยเหลือเขาเหล่านั้นให้ได้ประโยชน์แล้ว ยิ่งเป็นประโยชน์ที่เห็นเป็นจำนวนมากมายมหาศาล หรืออย่างน้อยเมื่อเทียบกับการที่ต้องทำงานหามรุ่งหามค่ำเป็นแรมเดือนแรมปีด้วยแล้ว เขาย่อมต้องเลือกเอาการปรุงแต่งสิ่งที่เห็นแน่นอน, โดยไม่คำนึงถึงในทางมนุษยธรรมหรือบาปบุญคุณโทษแน่นอนต้องเลือกเอาความอยู่รอดของชีวิตตนและ

ครอบครัวไว้ก่อน ทั้งนี้ทั้งนั้นยังมีได้กล่าวถึงการที่มีพยานบุคคลเหล่านี้ นั้นถูกข่มขู่จากผู้อื่นที่ต้องการให้มีการเบิกความในสิ่งที่เห็นจากอย่างหนึ่งไปอีกอย่างหนึ่งหรือมีการปรุงสรรคปั้นแต่งเป็นอย่างอื่น.

ดังนั้นพยานหลักฐานจากพยานบุคคลจึงไม่ได้ดีเสมอและอาจจะสู้พยานเอกสาร ไม่ได้ทั้งนี้เพราะพยานเอกสารเป็นพยานที่ปรากฏให้เห็นสามารถตรวจพิสูจน์ได้ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง. แม้ว่าพยานเอกสารรวมถึงใบรับรองแพทย์จะสามารถที่จะทำปลอม^{1,3} หรือเลียนแบบขึ้นได้ แต่ก็สามารถตรวจพิสูจน์ความแท้จริงและถูกต้องได้เช่นเดียวกัน อีกทั้งยังสามารถสืบพยานบุคคลเพิ่มเติมถึงการกระทำหรือที่เกี่ยวข้องกับพยานเอกสารขึ้นนั้น ๆ ประกอบได้ด้วย จึงเห็นได้ชัดว่าพยานเอกสารทวีความสำคัญมากขึ้นทุกขณะ.

ชนิดของใบรับรองแพทย์

ใบรับรองแพทย์มีอยู่ด้วยกันมากมายหลายชนิด^{4,5} แต่ละชนิดที่ออกก็แล้วแต่วัตถุประสงค์ ซึ่งอาจแยกประเภทใบรับรองแพทย์อย่างคร่าว ๆ ได้ดังนี้คือ

1. ใบรับรองแพทย์เพื่อรับรองสุขภาพ
2. ใบรับรองแพทย์เพื่อการลาหยุดงานหรือประกอบการเบิกจ่ายเงิน
3. ใบรับรองแพทย์เพื่อรับรองว่ามาตรวจจริง

*ภาควิชานิติเวชศาสตร์, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, มหาวิทยาลัยมหิดล, กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๑๐.

4. ใบรับรองแพทย์เพื่อการดำเนินคดี (ใบ-
ชั้นสูตรบาดแผล) เช่น คดีแพ่ง, อาญา, คดีแรงงาน เป็นต้น
5. ใบรับรองแพทย์เพื่อการเรียกร้องสิทธิทาง
ประกัน
6. ใบรับรองแพทย์เพื่อเข้าทำงานหรือประเมิน
สภาพของผู้ป่วยแรงงาน
7. ใบรับรองแพทย์เพื่อประกอบการทำนิติ-
กรรม เช่น การรับรองเรื่องสติสัมปชัญญะของผู้ป่วย
เป็นต้น
8. ใบรับรองแพทย์เพื่อการศึกษา
9. ใบรับรองแพทย์เพื่อการเล่นกีฬา
10. อื่นๆ เช่น ใบรับรองแพทย์เพื่อประกอบการ
ขอใบอนุญาตต่าง ๆ เช่น การขอมิใบอนุญาตขับซีรยนต์
แพทย์หลายท่านอาจไม่แบ่งชนิดของใบรับรอง
แพทย์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็ได้ เพราะไม่มีกฎเกณฑ์
ตายตัวในการแบ่งตามที่กล่าว. สำหรับรายละเอียดและ
ความสมบูรณ์ของการเป็นเอกสารรับรองหรือใบรับรอง
แพทย์นั้นผู้เขียนได้เคยเขียนไว้แล้วผู้สนใจสามารถ
ติดตามดูได้⁶

ความสำคัญของใบรับรองแพทย์

ใบรับรองแพทย์เป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่ง²
ที่ออกโดยแพทย์ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก, ถือได้ว่า
เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยคดี^{7,8} นั่นเอง ซึ่งสามารถแบ่งความ
สำคัญของใบรับรองแพทย์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ในทางคดี คือ ใช้ในการดำเนินคดีต่าง ๆ ทั้งใน
คดีแพ่งและคดีอาญา

1.1 ในคดีอาญา

แน่นอนที่เดียวที่แพทย์จะต้องเกี่ยวข้องกับ
พยานเอกสารในคดีอาญา ไม่น่าจะน้อย ทั้งนี้เนื่องจากใน
คดีประเภทนี้มักเกี่ยวกับความผิดต่อ ชีวิต ร่างกาย และเพศ
จะต้องมีการตรวจร่างกายผู้ป่วย คือ ผู้เสียหาย (หรืออาจมี
ผู้ต้องหา) ที่มารับการตรวจที่สถานพยาบาลนั่นเอง แพทย์
จึงเป็นผู้ที่ได้ตรวจ ได้เก็บ ได้บันทึก พยานหลักฐานอัน

เกี่ยวข้องกับคดีเหล่านั้น ไร่ไม่มากนักน้อย อีกทั้งแพทย์
ยังเป็นออกเอกสารรับรองหรือเอกสารอื่น ที่เรียกกันว่า
“ใบรับรองแพทย์” ให้กับผู้ป่วยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับอื่นที่อาจ
มีสิทธิในการได้รับทราบถึงสภาพการป่วยเจ็บ เช่น ถูก
ทำร้าย มีบาดแผลที่ใด, ขนาดใด, ชนิดใด, จำนวนเท่าใด,
มีความรุนแรงเพียงใด, ทิศทางใด เป็นต้น และการให้การ
รักษาในทางการแพทย์ด้วย โดยใบรับรองแพทย์นั้นจะมี
ส่วนสำคัญอย่างมากในการดำเนินคดีและในบางครั้งเป็น
การชี้ขาดเสียด้วยซ้ำว่าจะดำเนินคดีในทางแนวใด เช่น จะ
ฟ้องคดีฐานใดเป็นหลัก

ดังตัวอย่างเช่น การที่ผู้ป่วยถูกทำร้ายร่างกายจน
ได้รับบาดเจ็บและมาตรวจและรับการรักษาที่สถานพยาบาล
แห่งหนึ่ง โดยที่ผู้ป่วยคือผู้เสียหายอาจแจ้งความ (ร้องทุกข์)
ต่อพนักงานสอบสวนไว้ก่อนแล้วหรือไปร้องทุกข์ (แจ้ง-
ความ) ในภายหลังที่มาให้แพทย์ทำการตรวจรักษาที่ตาม
พนักงานสอบสวนย่อมจำเป็นที่จะต้องขอพยานเอกสาร
จากแพทย์ เพื่อใช้ประกอบสำนวนในทางคดีด้วยและที่
สำคัญยิ่งก็คือพนักงานสอบสวนจะใช้เอกสารที่แพทย์ออก
ให้นี้เองในการตั้งฐานความผิดในทางอาญาว่าจะเป็นกรณี
ทำร้ายร่างกายเป็นอันตรายไม่เป็นอันตรายต่อกาย เป็น
อันตรายต่อกาย หรือเป็นอันตรายสาหัส ตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 391, 295 หรือ 297 ตามลำดับ จึงเห็น
ได้ว่าเอกสารใบรับรองแพทย์ดังกล่าวมีความสำคัญมาก.
ความสำคัญของเอกสารนี้อาจนำมาสู่ความขัดแย้งและ
สร้างความลำบากให้กับแพทย์ด้วยก็ได้ กล่าวคือ ผู้เสียหาย
ย่อมต้องการให้แพทย์ออกใบรับรองแพทย์ยืนยันการ
เจ็บป่วยว่ามีมาก (อาการหนัก) แต่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้อง-
หา ย่อมต้องการในทางตรงข้าม ทั้งนี้เพราะโทษที่ถูก
กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 ใน
ความผิดทำร้ายร่างกายเป็นอันตรายบาดเจ็บต่อกาย จะมี
โทษเพียงจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่พันบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนถ้าทำให้เกิดอันตรายจนบาดเจ็บ
สาหัสแล้ว จะมีโทษถึงจำคุก ตั้งแต่ หกเดือนถึงสิบปี แต่ที่
สำคัญมากที่สุดก็คือ ในมาตรา 297 (8) ที่บัญญัติไว้ว่า

” ฯลฯ

(8) ทูพพลภาพหรือป่วยเจ็บด้วยด้วยอาการทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวันหรือจนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน”

เพราะ โดยทั่วไปหรือเกือบทั้งหมดในการตั้งฐานความคิดโดยพนักงานสอบสวน จะใช้ข้อนี้เป็นหลักทีเดียว ผู้เขียนพบว่า แม้ว่าจะออกความเห็นถึงขนาดที่ว่าตาบอด, หูขาดไป, ม้ามถูกตัดออกไป ซึ่งเป็นการเสียชีวิตแล้ว แต่ถ้ามิได้ลงความเห็นเกี่ยวกับวันเวลาที่ใช้ในการรักษาว่าเกินกว่า 20 วันหรือไม่แล้ว ก็จะต้องถูกสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนอีกครั้งเพื่อที่จะถามว่า สภาพการบาดเจ็บดังกล่าว จะใช้เวลาในการรักษาที่วัน ซึ่งถ้าพิจารณาตามมาตรา 295 ในอนุอื่น ๆ แล้วจะเห็นว่า สามารถเข้าได้กับอนุอื่นได้อยู่แล้ว เช่น 295(1) หรือ (2) เป็นต้น ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น เชื่อว่าในการศึกษาอบรมในการทำคดีต่าง ๆ มาน่าที่จะถูกสอนให้ดำเนินการเช่นนั้น ดังนั้นเพื่อสนองความต้องการของพนักงานสอบสวนแล้ว แพทย์ผู้ออกเอกสารที่เรียกว่า รายงานชั้นสูตรบาดแผลก็สมควรประเมินระยะเวลาในการรักษาผู้ป่วยด้วยเสมอ

ดังนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าแพทย์อาจถูกขอร้องโดยผู้ป่วยให้ออกความเห็นเกี่ยวกับวันเวลาที่จะต้องใช้ในการรักษาจนหายให้เกินกว่า 20 วันเพื่อให้เข้ากับบทบัญญัติของกฎหมายในมาตรา 295(8) ดังกล่าวมาแล้ว. แต่ในทางตรงข้ามแพทย์ก็อาจถูกขอร้องโดยผู้ต้องหา (ซึ่งพยายามมาพบแพทย์) และสอบถามถึงอาการป่วยของผู้ป่วยและจะร้องขอให้แพทย์ลงความเห็นในจำนวนที่น้อยวันเพื่อมิให้เข้าข่ายกรณีความผิดอันตรายบาดเจ็บสาหัสตามกฎหมายดังกล่าว. ในส่วนนี้แพทย์จะต้องมีจริยธรรมและมาตรฐานในทางการแพทย์ในการออกความเห็น มิใช่ออกความเห็นตามอำเภอใจ ไม่เช่นนั้นตัวแพทย์เองก็อาจถูกฟ้องร้องได้⁹

ดังนั้น โดยทั่วไปในการออกความเห็นในเอกสารที่เรียกว่าใบชั้นสูตรบาดแผลนั้น แพทย์จะต้องคำนึงถึงมาตรฐานในทางการแพทย์และแนวทางในการปฏิบัติทางการแพทย์เป็นหลักไว้เสมอ

1.2 ในคดีแพ่ง จะใช้ใบรับรองแพทย์เพื่อการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเป็นหลัก ซึ่งอาจแยกเป็น

1.2.1 ทางส่วนตัว เป็นการฟ้องหรือเรียกร้องสิทธิต่อคู่กรณีเอง หรือ ฟ้องยังศาล เช่น

ก. การฟ้องร้องเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

ข. การฟ้องร้องเพื่อเรียกร้องเงินจำนวนแน่นอนในการสูญเสียอวัยวะ หรือความสามารถของร่างกาย

ค. การพิสูจน์นิติกรรมว่ากระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่, กล่าวคือผู้กระทำความผิดมีสติสัมปชัญญะในขณะที่กระทำหรือไม่

1.2.2 ทางประกัน อาจฟ้องหรือเรียกร้องบริษัทประกัน ซึ่งอาจเป็นบริษัทประกันของผู้เสียหายเองหรือบริษัทประกันของผู้ที่ทำความผิดต่อตน

1.3 ในคดีแรงงาน ใช้ประกอบการฟ้องร้องหรือเรียกร้องสิทธิของลูกจ้างไม่ว่าจะเนื่องจากบาดเจ็บจากการทำงาน, หรือโรคอันเนื่องมาจากการทำงาน เป็นต้น ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับ

1.3.1 เงินทดแทน กรณีที่ลูกจ้างได้รับบาดเจ็บหรือได้รับอันตรายอันเนื่องมาจากการทำงานหรือเกิดเป็นโรคขึ้นเนื่องมาจากการทำงาน

1.3.2 เงินชดเชย กรณีที่ลูกจ้างต้องถูกให้ออกจากงาน

1.3.3 เรื่องค่ารักษาพยาบาล กรณีที่ได้รับบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการทำงาน เป็นต้น

ซึ่งการเรียกร้องสิทธิทางศาลนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้เอกสารทางการแพทย์ร่วมด้วย เพื่อให้เห็นสภาพของลูกจ้างว่ามีเช่นใด เพื่อจะได้พิจารณาได้อย่างเที่ยงธรรม

1.4 ในคดีครอบครัว มักเกี่ยวข้องกับ

1.4.1 เรื่องความเป็นพ่อแม่ลูก คือการพิสูจน์ว่ามีความเกี่ยวพันกันทางสายโลหิตหรือไม่, การฟ้องขอให้รับเด็กเป็นบุตรหรือปฏิเสธเด็กเป็นบุตร

1.4.2 เรื่องความสามารถ เช่นการร้องขอเป็นคน

ไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

1.4.3 เรื่องสติสัมปชัญญะของผู้ป่วยและการทำ
พินัยกรรมของผู้ป่วย

5. ในคดีอื่นๆ

2. ในทางศาล คือใช้ใบรับรองแพทย์ในการเลื่อน
ศาล ซึ่งจะต้องเป็นการเจ็บป่วยจนไม่สามารถที่จะไปศาล
ได้แต่ในขณะนี้อาจมีบางที่ใช้ใบรับรองแพทย์ในทางที่ผิด
เช่น มีความจำเป็น เพราะเตรียมคดีไม่ทันก็อ้างใบรับรอง
แพทย์ที่ว่าป่วยเพื่อไม่ต้องมาศาล หรืออาจใช้ในการประวิง
เวลาการดำเนินคดี

3. ในทางการทำงาน¹⁰ คือ

3.1 ใช้ประกอบการเข้างาน ในการรับรองว่ามี
สุขภาพดี, แข็งแรงเพียงพอที่จะทำงานได้

3.2 ใช้ลางานคือใช้ใบรับรองแพทย์แนบประกอบ
เมื่อมีการขาดงานอันเกิดจากการเจ็บป่วย เพื่อมิให้ต้อง
ถูกตัดเงินค่าจ้างหรือเสียวันลาหรือเสียประวัติว่าตนเอง
ขาดงานไป

3.3 ใช้ประเมินสภาพของร่างกายคือใช้ใบรับรอง
แพทย์รับรองสภาพของร่างกายแข็งแรงเพียงใด, มีโรค
หรือสภาพพิการหรือไม่, เหมาะสมกับงานอยู่หรือไม่, เพื่อ
เป็นการตรวจก่อนที่จะเข้างานหรืออาจเป็นการตรวจประจำปี
ก็ได้

3.4 ในการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นสวัสดิ-
การของพนักงานที่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลได้แต่ต้อง
มีใบรับรองแพทย์แนบประกอบกับใบเสร็จและเอกสาร
การเบิก

4. ในด้านการศึกษา

4.1 ใช้ประกอบการสมัครเข้าศึกษา

4.2 การลาการศึกษาเช่น การลาเรียน, ประกอบ
การขาดสอบ เป็นต้น

5. ในด้านอื่น ๆ เช่น ใช้ใบรับรองแพทย์ในการ
สมัครเพื่อเล่นกีฬา, การทำใบขับขี่หรือเหตุอื่นๆ เป็นต้น

เกณฑ์การออกใบรับรองแพทย์

การที่แพทย์ออกเอกสารให้กับผู้ป่วยหรือผู้ที่

เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยที่มีอำนาจในการรับเอกสารดังกล่าวนี้
แพทย์จะต้องกระทำให้ครบแห่งวิชาชีพแพทย์โดยยึด
หลักตาม

1. ระเบียบปฏิบัติของแพทย์เอง

คือคุณพินิจของแพทย์ตามหลักทางการแพทย์
เช่น การที่ผู้ป่วยจะมีเพียงบาดแผลดลอกเล็กน้อยเท่านั้น
แต่จะขอให้แพทย์เขียน ใบลาหยุดถึงเจ็ดวันเช่นนี้แพทย์
ก็ไม่เขียนให้, หรือกรณีการที่ผู้ป่วยมีกระดูกต้นขาหัก
ซึ่งต้องใช้เวลาในการรักษาหลายเดือน แต่แพทย์อาจใช้
คุณพินิจว่าหยุดพักงานทีละเดือนเพื่อมารับการตรวจรักษา
ต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ จะดีกว่า ไม่ใช่ให้หยุดไปทีเดียวเลย
ถึงสองถึงสามเดือน ซึ่งผู้ป่วยอาจไม่ทำการรักษาหรือเคย
พบว่าไปรักษาที่หมอชาวบ้าน, หมอพระ หรือหมอน้ำมัน
ทำให้ไม่หาย แล้วจึงมาขอใบรับรองแพทย์ต่ออีก ซึ่งสร้าง
ความยุ่งยากในด้านการรักษาพยาบาลต่อเป็นอย่างมาก

2. ระเบียบปฏิบัติของสถานพยาบาล

คือกฎเกณฑ์และขั้นตอนปฏิบัติต่าง ๆ ที่ถูก
กำหนดไว้ของสถานพยาบาล, กฎเกณฑ์และขั้นตอน
ดังกล่าวอาจถูกกำหนดในลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษร
หรือเป็นแบบแผนที่ปฏิบัติติดต่อกันมาช้านานเป็นจารีต-
ประเพณีก็ได้

3. ระเบียบของทางราชการ

กรณีที่เป็นแพทย์ของส่วนราชการ ย่อมต้องถูก
ผูกพันให้ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการด้วย

4. จริยธรรมทางการแพทย์บังคับไว้

ในที่นี้คือพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.
2525¹¹ และข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรม
แห่งการประกอบวิชาชีพเวชกรรม¹² พ.ศ.2526, พ.ศ.2533
และ พ.ศ. 2538

5. กฎหมายบังคับไว้¹³

ต้องออกเอกสารให้ตรงกับความเป็นจริง¹⁴ ใน
ที่นี้มีประมวลกฎหมายอาญามาตรา 264 และ 265 เรื่องการ
ทำเอกสารบังคับไว้อยู่แล้ว

ข้อพึงระวังในการออกใบรับรองแพทย์อย่างไม่
ระวังและไม่เป็นไปตามหลักหรือมาตรฐานทางการแพทย์

หรือโดยไม่มีจริยธรรมทางการแพทย์แล้วอาจเป็นความผิดต่อกฎหมายอาญา, และ/หรือข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2526, 2533 และ 2538 ได้. การที่แพทย์ทนการรบกวน, ขอร้อง, ความเวทนา, ความเกรงใจ ฯลฯ ต่อผู้ป่วยหรือญาติของผู้ป่วยไม่ไหวจนออกเอกสาร คือ ใบรับรองแพทย์ให้กับผู้ป่วยหรือญาติของผู้ป่วยไป, อาจทำให้แพทย์ต้องเดือดร้อนก็ได้ ถ้าเผชิญเหตุการณ์ฟ้องร้องหรือร้องเรียนแพทย์ถึงการกระทำของแพทย์ดังกล่าวที่ไม่เหมาะสมและเป็นความผิดขึ้น

ต้องไม่ลืมว่าลักษณะสำคัญที่สุดของใบรับรองแพทย์ประการหนึ่งก็คือ เป็นเอกสารชิ้นหนึ่งและเอกสารจะมีความคงทนและคงอยู่ตลอดเวลาตราบใดที่มันยังไม่สลายหรือถูกทำลายไป และคดีที่เกี่ยวข้องกับเอกสารนั้นอาจมีอายุความถึง 15 ปี (ป.อ.มาตรา 95).

สาเหตุของการพิพาท

เมื่อผู้ป่วยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยซึ่งมีสิทธิที่จะได้รับเอกสารเกี่ยวกับสภาพการป่วยหรือรายงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย แต่ในบางครั้งเมื่อผู้ป่วยขอเอกสารดังกล่าวจากแพทย์แล้วและไม่ได้เอกสารที่ตนเองต้องการก็จะเป็นสาเหตุของการพิพาทกับแพทย์ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก

1. ผู้ป่วยหรือทายาทของผู้ป่วยไม่เข้าใจถึงชนิดของพยานเอกสารทางการแพทย์ คือ ไม่เข้าใจว่าแพทย์จะออกเอกสารให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่จะใช้เสมอ และเอกสารบางประเภทจะจำกัดสำหรับบางคนเท่านั้นที่จะรับได้หรือการรับอาจมีเงื่อนไขเพื่อความเป็นธรรมระหว่างคู่กรณี

2. ไม่เข้าใจถึงหลักเกณฑ์และข้อจำกัดทางการแพทย์ที่ถูกกำหนดในสถานพยาบาลหนึ่งๆ หมายถึง การออกใบรับรองแพทย์ในหน่วยต่างๆ นั้นอาจมีจำกัด เช่น หน่วยนิติเวชคลินิกของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลที่ตึกอุบัติเหตุจะออกใบรับรองแพทย์เฉพาะชนิดการลาและการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเท่านั้น จะไม่กรอก

แบบฟอร์มประกันหรือใบชั้นสูตรบาดแผล

3. ไม่เข้าใจว่าการออกเอกสารต้องออกตามจริงทุกประการ ไม่เช่นนั้นอาจเป็นความผิดฐานออกเอกสารอันเป็นเท็จได้ หมายถึงเนื้อหาที่แพทย์จะเขียนนั้นจะต้องเป็นสิ่งที่แพทย์ตรวจได้จริงเท่านั้น ไม่เช่นนั้นสิ่งที่ไม่จริงถ้ามีอยู่ในใบรับรองแพทย์จะถือว่าแพทย์ทำเอกสารอันมีเนื้อหาอันเป็นเท็จได้

4. ไม่เข้าใจว่าการประกอบวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์ต้องถูกควบคุมโดยกฎหมาย¹⁵ คือพระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ.2525 และยังมีข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพเวชกรรมอีก ซึ่งควบคุมโดยองค์กรทางการแพทย์ คือ “แพทยสภา” ทั้งนี้เพื่อรักษามาตรฐานและการดำเนินการทางการแพทย์ทุกชนิด ดังนั้นใบรับรองแพทย์ที่ออกจึงต้องมีหลักเกณฑ์มิใช่ว่าจะออกเช่นใดก็ได้

สาเหตุของความขัดแย้งในเรื่องใบรับรองแพทย์จนอาจถึงขั้นพิพาทกันระหว่างผู้ป่วยหรือญาติของผู้ป่วยกับแพทย์ จะเกี่ยวกับ

1. เนื้อหาของใบรับรองแพทย์

ก. ขอให้เขียนเนื้อหามากหรือน้อยกว่าความเป็นจริง เช่น ไม่มีแผลก็ขอให้ลงว่ามีแผลหรือในทางตรงข้าม

ข. ขอให้ลงว่าป่วยหรือบาดเจ็บทั้ง ๆ ที่ไม่เป็นจริง เช่น มิได้เจ็บป่วยใด ๆ แต่ขอให้แพทย์ว่าป่วย เช่นป่วยด้วยไข้ได้อักเสบ เป็นต้น

ค. เนื้อหาไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่จะใช้หรือไม่เข้าใจประเภทของใบรับรองแพทย์ เช่น ต้องการให้แพทย์ออกหลักฐานเป็นใบชั้นสูตรบาดแผลทั้งๆ ที่ใช้ประกอบการลาหรือประกอบใบเสร็จรับเงินเท่านั้น

ง. ขอลงวันที่ตรวจย้อนหลัง เพื่อจะได้มีผลถึงวันดังกล่าว เช่น ตนเองอาจขาดงานมาแล้ว

จ. ให้ลงว่ามีอาการตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการหลายอย่างซึ่งแท้ที่จริงไม่มีการตรวจเช่นนั้น

2. การประเมินและ/หรือความเห็น

2.1 เรื่องวันเวลา

ก. ขอวันหยุดหรือให้ประเมินเกินกว่าความเป็นจริง เพราะต้องการหยุดงานมาก ๆ

ข. ขอวันหยุดหรือให้ประเมินน้อยกว่าความเป็นจริง เพราะต้องการช่วยเหลือหรือไม่ต้องการให้มีการดำเนินคดีอย่างอันตรายบาดเจ็บสาหัส

ค. ขอวันหยุดย้อนหลังเพื่อให้มีผลในการที่หยุดงานหรือหยุดเรียนมาแล้ว

ง. ขอวันหยุดทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ป่วยเจ็บซึ่งอาจหยุดมาแล้วหรือหยุดต่อไปในอนาคต ซึ่งอาจมีเจตนาไม่สุจริต เช่น ไปเที่ยวมาแล้วหรือจะไปเที่ยวต่อเนื่อง

2.2 เรื่องความเห็นอื่น

ก. ขอให้ประเมินค่ารักษาพยาบาลในอนาคตด้วย ซึ่งบางครั้งแพทย์เองก็ไม่สามารถดำเนินการให้ได้

ข. ขอให้คำรับรองว่าจะไม่เกิดโรคแทรกซ้อน เช่น จะไม่มีการตกเลือดในโพรงกะโหลกศีรษะ ซึ่งในทางการแพทย์ไม่สามารถทำเช่นนั้นได้ เพราะไม่มีสภาพใดทางการแพทย์ที่ให้ผลร้อยลร้อย

ค. ขอให้ประเมินการสูญเสียสมรรถภาพในเวลาที่ยังไม่ใกล้เกี่ยวกับการสิ้นสุดการรักษาพยาบาล

ง. ขอให้ประเมินว่าสูญเสียอวัยวะทั้ง ๆ ที่ยังไม่สูญเสีย เช่น ตาไม่บอดแต่ให้ประเมินว่าบอด

3. จำนวนใบรับรองแพทย์

ก. ขอใบรับรองแพทย์หลายใบเหมือน ๆ กัน โดยหลาย ๆ เหตุผล

ข. ขอใบรับรองแพทย์หลายใบแต่ไม่เหมือนกัน โดยหลาย ๆ เหตุผล

4. ชนิดของเอกสาร

ขอใบขึ้นสูตรบาดแผลจากเอกสารของพนักงานสอบสวน คือเมื่อพนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ป่วยมารับการตรวจจะมีเอกสารคือใบนำส่งตัวผู้ป่วย ซึ่งแพทย์จะกรอกรายละเอียดในเอกสารนี้แล้วพนักงานสอบสวนจะมารับเอกสารดังกล่าวแต่ผู้ป่วยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการที่จะรับเอกสารดังกล่าว

อุทธรณ์กรณีการขัดแย้งกับญาติผู้ป่วย

เป็นกรณีที่เกิดขึ้นและแพทย์ถูกร้องเรียนอันเนื่องจากใบรับรองแพทย์

1. เรื่องที่เกิด

ผู้ป่วยหญิงไทย อายุ 16 ปี มารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลศิริราชเมื่อเวลา 11.40 น. ของวันที่ 2 กรกฎาคม 2541 ด้วยประวัติว่าถูกทำร้ายร่างกายมาตั้งแต่วันที่ 30 มิถุนายน 2541 และมีหูซ้ายอื้อ

จากการตรวจร่างกายโดยแพทย์ ณ ศึกอุบัติเหตุพบว่าผู้ป่วยมีบาดแผลถลอกที่บริเวณด้านขวาของคอ, ต้นแขนซ้ายและศอกซ้าย, หน้าผากขวาถลอกและขี้เล็กน้อย, ใบหูซ้ายถลอกและฟกช้ำ, มีเลือดอยู่ในช่องหูชั้นนอกของหูซ้ายเล็กน้อยแต่แก้วหูซ้ายปกติดี. แพทย์ที่ตรวจได้นัดให้ผู้ป่วยมารับการตรวจเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในทางคดีในวันรุ่งขึ้น.

ผู้ป่วยได้มาตรวจในวันรุ่งขึ้นจริงและแพทย์ได้บันทึกบาดแผลที่มีทั้งหมดไว้แล้ว และผู้ป่วยแจ้งว่าจะขอลาหยุดเรียนในวันวานและวันนี้รวม 2 วัน แพทย์จึงได้ออกใบรับรองแพทย์ให้โดยระบุแต่เพียงว่าบาดแผลถลอกและฟกช้ำที่คอและแขน.

ต่อมาในวันเดียวกันนั่นเอง บิดาของผู้ป่วยซึ่งเป็นนายทหารยศพันเอก ได้ติดต่อกับแพทย์เพื่อขอให้ระบุนายละเอียดในใบรับรองแพทย์เพิ่มเติม กล่าวคือขอให้ลงรายละเอียดทั้งหมดอย่างละเอียดในใบรับรองแพทย์ที่ออกให้นี้ โดยเฉพาะเรื่องซ้ำที่รอบตาและแผลที่หูซ้าย แต่แพทย์ผู้ตรวจพิจารณาแล้วเห็นว่าใบรับรองแพทย์ที่ออกให้นี้เป็นเอกสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลาเรียนของผู้ป่วยเท่านั้น มิใช่เอกสารที่จะต้องใช้ในการดำเนินคดีซึ่งจะต้องมีรายละเอียดทั้งหมด ถ้าผู้ป่วยต้องการเอกสารดังกล่าวเพื่อการลาเรียนจริง การลงรายละเอียดเพียงเท่าที่ปรากฏอยู่ก็เพียงพออยู่แล้ว, แพทย์จึงได้อธิบายให้บิดาผู้ป่วยฟังหลายครั้งและมีได้ออกใบรับรองแพทย์ให้ใหม่หรือแก้ไขรายละเอียดในใบรับรองแพทย์ตามที่บิดาผู้ป่วยต้องการ, ทำให้บิดาผู้ป่วยเกิดความไม่พึงพอใจและมาร้องต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาล¹⁶.

2. อภิปราย

ใบรับรองแพทย์มีหลายชนิดตั้งได้กล่าวแล้วข้างต้น และวัตถุประสงค์ของแต่ละชนิดก็แตกต่างกัน, รายละเอียดที่เขียนในใบรับรองแพทย์จึงไม่เหมือนกัน. ในบางครั้งแม้จะอธิบายให้กับผู้ป่วยหรือทายาทของผู้ป่วยได้ทราบถึงชนิดและวัตถุประสงค์ของใบรับรองแพทย์ต่างๆ แล้ว แต่เขาเหล่านั้นก็ยังไม่เข้าใจหรือตั้งใจที่จะไม่เข้าใจ เพราะต้องการที่จะได้เอกสารคือใบรับรองแพทย์จากแพทย์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในประการหนึ่งประการใดของเขาเหล่านั้นซึ่งอาจไม่จริงตามที่อ้างกับแพทย์, เมื่อแพทย์ไม่ออกให้ก็จะนำมาซึ่งกรณีพิพาทระหว่างแพทย์และผู้ป่วยหรือทนายทนายของผู้ป่วยได้.

กรณีตามอุทธรณ์เป็นความไม่เข้าใจถึงใบรับรองแพทย์ 2 ชนิดที่แพทย์อธิบายให้ฟังคือใบรับรองแพทย์เพื่อการลา และใบชันสูตรบาดแผลเพื่อใช้ในการดำเนินคดี พิจารณาได้ดังนี้

ก. ใบรับรองแพทย์เพื่อการลางาน หรือ อาจใช้ในการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล

เป็นเอกสารรับรองที่ออกโดยแพทย์อย่างคร่าวๆ เพื่อวัตถุประสงค์สำหรับผู้ป่วยหรือผู้ที่อาจเกี่ยวข้องได้ทราบว่ามีการเจ็บป่วยและมารับการตรวจที่สถานพยาบาลจริง การออกเพื่อใช้ประกอบใบเสร็จในการเบิกจ่ายกับสถาบันต่างๆ เช่น จากต้นสังกัด, จากบริษัทประกัน ฯลฯ หรือใช้เป็นเอกสารการลาพักงานหรือลาเรียน เท่านั้น รายละเอียดที่ออกให้ไม่ลงรายละเอียดทั้งหมดเพราะไม่มีความจำเป็นต้องกระทำเช่นนั้น

ตัวอย่างเช่น ผู้ป่วยได้รับอุบัติเหตุจากรถมา มีกระดูกต้นขาขวาหัก, มีบาดแผลลึกขนาดที่ใบหน้า, มีแผลถลอกตามลำตัวและแขนขาจำนวนมากเวลาแพทย์ออกเอกสารเพื่อใบรับรองแพทย์เพื่อการเบิกหรือการลากิจจะออกให้เพียงสั้น ๆ ว่า “ผู้ป่วยมีกระดูกต้นขาขวาหัก ได้มารับการรักษาที่สถานพยาบาลนี้จริง, หรือ ขณะนี้ยังคงถูกปรับไว้ในสถานพยาบาลนี้” ไม่จำเป็นต้องลงรายละเอียดบาดแผลลึกขนาดและถลอกเพราะมีใบรายงานชันสูตรบาดแผลที่ออกให้กับพนักงานสอบสวนที่จะใช้ในการ

ดำเนินคดี, ใบรับรองแพทย์ชนิดนี้จะเขียนสภาพการบาดเจ็บหรือป่วยเจ็บที่หนักที่สุดให้เท่านั้น

ยิ่งกว่านั้นใบรับรองแพทย์ชนิดนี้ยังไม่จำเป็นต้องบอกรายละเอียด สภาพการบาดเจ็บของผู้ป่วยลงไปด้วยก็มี เช่น เขียนแต่เพียงว่า

“บาดเจ็บตามร่างกาย ได้มารับการตรวจรักษาจริง”

“บาดเจ็บตามร่างกาย สมควรหยุดพักรักษา ตั้งแต่วันที่ 1-2 มกราคม 2541”

เป็นต้นทั้งนี้เพราะใบรับรองแพทย์เหล่านี้จะใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์เท่านั้น

จากประสบการณ์ของผู้เขียนพบว่า มีผู้ป่วยจำนวนมากไม่น้อยที่ต้องการเอกสารที่ใช้ในการดำเนินคดีคือใบชันสูตรบาดแผล แต่กลับมาบอกว่าต้องการไปหยุดงานหรือไปเบิก ซึ่งก็ออกให้เป็นระยะ ๆ หรือไม่ได้ระบุวันหยุดให้และอาจมีการนัดให้ผู้ป่วยมาทำการตรวจรักษาอีกก็ได้ และแม้กระทั่งมีการประทับตราคำว่า “ใช้เฉพาะลางานหรือลาหยุดเท่านั้น” แต่ก็ยังมีการนำเอกสารเหล่านั้นไปใช้เพื่อดำเนินคดี, แล้วพนักงานสอบสวนก็จะดำเนินคดีไปไม่สอดคล้องกับการบาดเจ็บเพราะเวลาที่ประเมินให้เป็นในช่วงแรกเท่านั้น หรือกลับมาต่อว่าแพทย์ว่าได้ประเมินวันเวลาในการหายของการบาดเจ็บ หรือเห็นวาระระยะเวลาที่ให้หยุดน้อยเนื่องจากการประเมินของแพทย์ในระยะต้นเท่านั้น ไม่ใช่ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการรักษาจริง เมื่อมีการนำไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ก็ทำให้ใบรับรองแพทย์ดูเหมือนว่าจะไม่สมบูรณ์

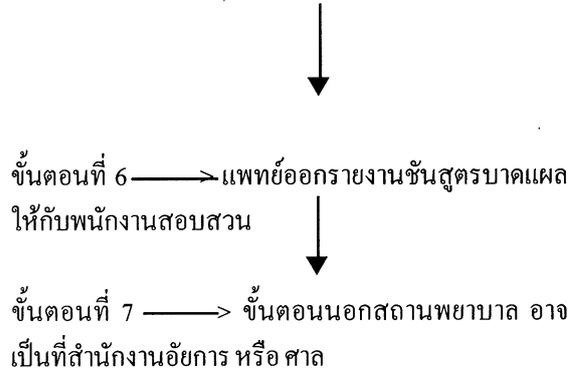
ข. ใบรับรองแพทย์เพื่อการดำเนินคดี หรือ ใบรายงานการชันสูตรบาดแผล

เป็นเอกสารที่จะใช้ในการดำเนินคดี จะออกให้กับพนักงานสอบสวนเท่านั้น ในรายงานจะเขียนบาดแผลอย่างละเอียดหรืออย่างน้อยจะต้องสรุปให้เห็นภาพพจน์ทั้งหมด เว้นเสียแต่ว่าผู้ป่วยประสงค์ที่จะขอเอกสารดังกล่าวไปเพื่อฟ้องร้องในคดีอาญาเอง ทางแพทย์จะจัดทำใบชันสูตรบาดแผลซึ่งเขียนอยู่ใน “เล่มใบชันสูตร

บาดแผล” ที่จะออกให้กับพนักงานสอบสวน โดยจะทำเป็นสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องให้กับผู้ป่วย, หน่วยงานของผู้ป่วยหรือผู้ที่ผู้ป่วยยินยอมให้เปิดเผยชื่อและประวัติ (จะต้องมีเอกสารยินยอมแนบมาด้วย) และจะต้องมีใบคำร้องขอจากผู้ที่มีสิทธิที่จะทราบประวัติของผู้ป่วยลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรด้วย

สำหรับเกณฑ์การออกไปรับรองแพทย์ที่โรงพยาบาลศิริราชซึ่งเกี่ยวข้องกับการร้องเรียนตามอุทธรณ์นี้เป็นใบรับรองแพทย์ที่จะออกให้กับผู้ป่วยหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและมีสิทธิได้ใบรับรองแพทย์ ณ ดึกอุบัติเหตุซึ่งจะเป็นใบรับรองแพทย์ชนิดลา(เรียนหรือลางาน) หรือประกอบเอกสารการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเท่านั้น. ใบรับรองแพทย์ประเภทรายงานการชันสูตรบาดแผลนั้นจะออกให้กับพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่เกิดเหตุและส่งตัวมาตรวจ ซึ่งจะต้องมีการร้องขอมาที่โรงพยาบาลเสียก่อนจึงจะดำเนินการให้ และจะออก ณ ภาควิชานิติเวชศาสตร์ ตามแบบฟอร์มที่แยกไว้ต่างหาก อีกชนิดหนึ่ง

3. ขั้นตอนและหลักเกณฑ์การปฏิบัติของโรงพยาบาลศิริราชสำหรับผู้ป่วยคดีที่เป็นผู้ป่วยนอก มีโดยย่อดังนี้

ขั้นตอนที่ผู้ป่วยได้รับไป คือ ขั้นตอนที่ 4 ไม่ใช่ขั้นตอนที่ 6 แต่บิดาของผู้ป่วยต้องการเอกสารในขั้นตอนที่ 6 เข้าใจว่าเพื่อการดำเนินคดีหรืออาจจะไปแสดงให้คู่กรณี (ผู้ต้องหา) เห็นว่ามีบาดแผลจำนวนมากและรุนแรงเพื่อเจตนาประการหนึ่งประการใด, หรือเพื่อจะนำไปฟ้องศาลเองก็ไม่อาจทราบได้. เมื่อแพทย์ไม่ดำเนินการให้เพราะเห็นว่าไม่สอดคล้องกับการที่อ้างว่าจะใช้ในการหยุดเรียน เพราะรายละเอียดที่ปรากฏ ก็สามารถใช้ในการหยุดเรียนตามความประสงค์ได้แล้ว ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ลงรายละเอียดมากกว่านี้ จึงเกิดความไม่พอใจขึ้นและเป็นที่กรณีพิพาทถึงขั้นร้องเรียนแพทย์ต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาล.

สรุป

ใบรับรองแพทย์เป็นเอกสารสำคัญทั้งในเรื่องต่างๆ ในชีวิตประจำวันและในทางคดี การที่ผู้ป่วยซึ่งมารับการตรวจรักษาพยาบาลที่สถานพยาบาลแล้ว ในบางครั้งก็จำเป็นและ/หรือประสงค์ที่จะได้ใบรับรองแพทย์ ซึ่งแพทย์ก็จะออกให้ตามวัตถุประสงค์ของการใช้ใบรับรองแพทย์ แต่ถ้าเกิดความไม่เข้าใจกันในเรื่องใบรับรองดังกล่าวก็อาจเกิดกรณีพิพาทถึงขั้นร้องเรียนหรือฟ้องร้องแพทย์ขึ้นมาได้.

เอกสารอ้างอิง

1. อนันต์ จันทโรภากร. กฎหมายลักษณะพยาน. กรุงเทพมหานคร: ธีรานุสรณ์การพิมพ์, 2525: 4.
2. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. พยานหลักฐานทางการแพทย์. สารศิริราช 2541; 50: 157-66.
3. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. ใบรับรองแพทย์ปลอม. สารศิริราช 2539; 48: 741-9.
4. Schulz E. The medical certificate—contents, form, deficiencies, fees. *Versicherungsmedizin* 1996; **48(1)**: 18-20.
5. พัฒนา กิจไกรลาศ. ใบรับรองแพทย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2537.
6. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. ใบรับรองแพทย์ผี. สารศิริราช 2540; 49: 397-402.
7. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. การปฏิบัติของแพทย์ต่อผู้ป่วยคดี. นิตยสารโรงพยาบาลกลาง 2528; 22(4): 196-212.
8. มานิตย์ เจริญสุวรรณ. การปฏิบัติของแพทย์ต่อผู้ป่วยคดี. วารสารนิติวิทยาศาสตร์ 2527; 13: 29-38.
9. วิสูตร ฟองศิริไพบูลย์. การฟ้องร้องแพทย์. สารศิริราช 2541; 50: 345-57.
10. คู่มือการลาของข้าราชการและลูกจ้าง. กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532: 1-109.
11. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525. ราชกิจจานุเบกษา 2525; 99: 1-24.
12. ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2526. ในพิศเป็นครุ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์ดี, 2538: 149-53.
13. นคร พจนนรพจน์, พลประสิทธิ์ ฤทธิรักษา. ประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นครหลวง, 2538.
14. พิพัฒน์ จักรางกูร. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2526.
15. พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 และข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยการรักษาจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2536 ฯลฯ. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2540: 24-30.
16. หนังสือร้องเรียนต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาลศิริราช เรื่องการปฏิบัติงานของแพทย์. หนังสือรับเลขที่ 34377 ลงวันที่ 3 กรกฎาคม 2541 เวลา 14.45 น.